

Sag C-584/23

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

21. september 2023

Forelæggende ret:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Spanien)

Afgørelse af:

18. september 2023

Sagsøgere:

Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151

KT

Sagsøgte:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

Alcampo S. A., efterfølger til Supermercados Sabeco, S. A.

Hovedsagens genstand

Social sikring – arbejdsulykke – pension for varig total uarbejdsdygtighed som følge af en arbejdsulykke – beregning af pensionen – beregningsgrundlaget for pensionen i tilfælde af nedsættelse af arbejdstiden med henblik på pasning af en mindreårig – princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring – indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Anmodning om fortolkning ved præjudiciel afgørelse – artikel 267 TEUF – foreneligheden af en række nationale bestemmelser om social sikring med den

primære EU-ret og med direktiv 79/7/EØF og 2006/54/EF – indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn

Præjudicielle spørgsmål

- 1) Er den spanske regel om fastlæggelse af beregningsgrundlaget for ydelser for varig uarbejdsdygtighed som følge af en arbejdsulykke, som er fastsat i artikel 60 i Decreto de 22 de junio de 1956 (dekret af 22.6.1956), i strid med de EU-retlige regler, der er indeholdt i artikel 4 i Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring og artikel 5 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (omarbejdning), for så vidt som der er tale om et tilfælde af indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn, idet det hovedsageligt er kvinder, der nedsætter arbejdstiden med henblik på pasning af mindreårige, og den ydelse, de har ret til, derfor er væsentligt lavere?
- 2) Henset til, at den spanske regel, som fastsætter metoden for beregning af ydelser for varig uarbejdsdygtighed som følge af en arbejdsulykke – artikel 60, stk. 2, i dekret af 22. juni 1956 – tager hensyn til den løn, der faktisk blev oppebåret på tidspunktet for ulykken, og at den spanske offentlige sociale sikringsordning som en bidragspligtig familieydelse – artikel 237, stk. 3, i Ley General de la Seguridad Social (den almindelige lov om social sikring) – fastsætter, at ydelserne i de første to år af perioden med nedsat arbejdstid med henblik på pasning af en mindreårig som fastsat i artikel 37, stk. 6, i Estatuto de los Trabajadores (lov om arbejdstagere) beregnes på grundlag af forhøjelser til 100%, og at 90% af de personer, som anmoder om nedsættelse af arbejdstiden, ifølge de statistiske data er kvinder, er de anførte spanske retsfor skrifter da i strid med artikel 8 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, artikel 21 og 23 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, artikel 4 i direktiv 79/7/EØF og artikel 5 i direktiv 2006/54/EF, og udgør de en indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn?

Anførte EU-retlige forskrifter

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, artikel 8

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, artikel 21 og 23

Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring, artikel 1, 3 og 4

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv, artikel 1, 2, 5, 7 og 9

Dom af 16. juli 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462), præmis 58-62

Dom af 18. september 2019, Ortiz Mesonero (C-366/18, EU:C:2019:757)

Anførte nationale forskrifter

Decreto de 22 de junio de 1956 por el que se aprueba el texto refundido de la legislación de accidentes del trabajo y Reglamento para su aplicación (dekret af 22.6.1956 om vedtagelse af den konsoliderede tekst til lovgivningen om arbejdsulykker og bekendtgørelsen om anvendelsen heraf): artikel 60 i delen »Anvendelse af bekendtgørelsen om forsikring mod arbejdsulykker«

Texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores (konsolideret tekst til lov om arbejdstagere), godkendt ved Real Decreto Legislativo 2/2015 (kongeligt lovdekret 2/2015) af 23. oktober 2015: artikel 37, stk. 6

Texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (konsolideret tekst til den almindelige lov om social sikring), godkendt ved Real Decreto Legislativo 8/2015 (kongeligt lovdekret 8/2015) af 30. oktober 2015: artikel 237, stk. 1 og 3 (i den affattelse, der var gældende før ændringen af sidstnævnte stykke ved Real Decreto-ley 2/2023 (kongeligt lovdekret 2/2023))

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 KT (herefter »arbejdstageren«) arbejdede som kassemedarbejder i virksomheden Supermercados Sabeco (herefter »virksomheden«). Fra den 2. januar 2008 arbejdede hun i henhold til artikel 37, stk. 6, i den konsoliderede tekst til lov om arbejdstagere i 50% af den normale arbejdstid med henblik på pasning af sin søn, en mindreårig under 12 år. Denne situation, hvor arbejdstiden var nedsat med henblik på pasning af en mindreårig, ophørte den 6. oktober 2019.
- 2 Den 13. april 2019 var hun udsat for en arbejdsulykke, nærmere bestemt et fald på sin arbejdsplads, som i første omgang ikke krævede sygefravær, men som fra den 29. oktober 2019 medførte midlertidig uarbejdsdygtighed. Som følge af diverse komplikationer i forbindelse med hendes skader, som gav anledning til et kirurgisk indgreb, traf Instituto Nacional de la Seguridad Social (det nationale institut for social sikring, herefter »INSS«) den 2. august 2021 en afgørelse, hvorved det blev erklæret, at arbejdstageren befandt sig i en tilstand af varig total uarbejdsdygtighed med hensyn til sit sædvanlige erhverv og havde ret til en pension på 75% af beregningsgrundlaget, et beregningsgrundlag, som i henhold til

artikel 60, stk. 2, i Decreto español de 22 de junio de 1956 (dekret af 22.6.1956) skal fastlægges på grundlag af den skadelidtes reelle løn på tidspunktet for ulykken, og som blev fastsat til 8 341,44 EUR om året. De forudgående klager over denne afgørelse fra både sikringsfonden Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151 (herefter »sikringsfonden«) og arbejdstageren blev afvist den 10. februar 2022.

- 3 Der er i forbindelse med den foreliggende sag anlagt to søgsmål, som er blevet forenet af den forelæggende ret, det ene af sikringsfonden, hvorved denne har anfægtet INSS' afgørelse som omhandlet i forrige præmis, idet den har gjort gældende, at de skader, som arbejdstageren har lidt, er varige ikke-invalidiserende skader og derfor ikke indebærer en tilstand af varig uarbejdsdygtighed, og det andet af arbejdstageren, hvis ansættelsesforhold til virksomheden ophørte den 14. juni 2019. Sikringsfondens søgsmål er ikke genstand for anmodningen om præjudiciel afgørelse.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 4 Arbejdstageren har med sit søgsmål nedlagt påstand om, at beregningsgrundlaget for pensionen for varig total uarbejdsdygtighed med hensyn til hendes sædvanlige erhverv som følge af arbejdsulykken fastsættes uden hensyntagen til, at hendes arbejdstid var blevet nedsat til 50% med henblik på pasningen af hendes søn, dvs. at 100% af hendes løn medregnes i denne henseende, og at beregningsgrundlaget for pensionen skal være 1 353 EUR om måneden, dvs. 16 236 EUR om året (i stedet for 8 314,44 EUR om året, som INSS fastsatte i sin afgørelse af 2.8.2021). Arbejdstageren har gjort gældende, at en beregning på grundlag af den nedsatte løn i overensstemmelse med den faktiske arbejdstid vil medføre en indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn, idet 90% af de personer, der anmoder om nedsættelse af arbejdstiden med henblik på pasning af mindreårige, er kvinder. Hun har således gjort gældende, at en tilsyneladende neutral bestemmelse – bestemmelsen om metoden for fastlæggelse af beregningsgrundlaget – er til skade for kvinder og stiller dem i en ufordelagtig situation i forhold til mænd og dermed udgør en tilsidesættelse af direktiv 79/7.
- 5 INSS har forsvaret afgørelsen af 2. august 2021 og gjort gældende, at beregningsgrundlaget for arbejdstagerens pension blev fastlagt i henhold til oplysningerne i den lønerklæring, som blev udstedt af virksomheden og godkendt af sikringsfonden.
- 6 INSS har gjort gældende, at såfremt ulykken var indtruffet i de to første år af perioden med nedsat arbejdstid – siden ændringen af artikel 237, stk. 3, i den konsoliderede tekst til den almindelige lov om social sikring ved kongeligt lovdekret 2/2023 har der været tale om tre år – ville det bidragsgrundlag, som ville være blevet taget i betragtning ved fastlæggelsen af beregningsgrundlaget, have svaret til 100% af det beløb, som arbejdstageren ville have haft ret til uden den pågældende nedsættelse af arbejdstiden, men eftersom der gik mere end to år fra

begyndelsen af arbejdstidsnedsættelsen, er det bidragsgrundlag, der skal anvendes som reference, det bidragsgrundlag, der svarer til den faktisk udførte arbejdstid, dvs. den nedsatte arbejdstid. Ifølge INSS var det derfor helt berettiget at fastsætte beløbet for ydelserne fra den sociale sikring i overensstemmelse med arbejdstagerens faktiske deltidsløn, idet nedsættelsen af arbejdstiden med henblik på pasning af en mindreårig ikke begrunder en anden løsning end den, der fremgår af præmis 58 og 59 i Domstolens dom af 16. juli 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462). INSS er derfor af den opfattelse, at EU-retten ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, hverken den primære EU-ret (artikel 8 TEUF og artikel 21 og 23 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder) eller den afledte EU-ret (direktiv 79/7, direktiv 2010/18 eller direktiv 2019/1158, som er gældende).

- 7 Sikringsfonden, som også er sagsøgt i den sag, hvor arbejdstageren er sagsøger, har bestridt dennes søgsmål og gjort gældende, at beregningsgrundlaget blev fastlagt på grundlag af den faktisk oppebårne løn i henhold til den lønklæring, som blev udstedt af virksomheden. Ifølge sikringsfonden er de forskellige ordninger ikke baseret på nogen betingelse eller omstændighed, som kan indebære forskelsbehandling eller ufordelagtig behandling af kvindelige arbejdstagere.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 8 Ifølge den forelæggende ret fastsætter den spanske regel (artikel 60, stk. 2, i dekret af 22.6.1956), at beregningsgrundlaget for ydelser for varig uarbejdsdygtighed som følge af en arbejdsulykke fastlægges på grundlag af den løn, som arbejdstageren oppebar på tidspunktet for ulykken, hvorfor det fastlægges i henhold til bidragsgrundlaget for den faktisk udførte arbejdstid. Dette vil altså sige, at såfremt retten til nedsættelse af arbejdstiden med henblik på pasning af en mindreårig er blevet udøvet, er den løn, der skal anvendes ved beregningen, den løn, der svarer til en sådan nedsættelse, hvilket i den foreliggende sag i arbejdstagerens tilfælde medfører en nedsættelse med 50% med en heraf følgende indvirkning på beregningsgrundlaget.
- 9 Den forelæggende ret anfører Domstolens dom af 16. juli 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462) og bemærker for det første – navnlig med henvisning til denne doms præmis 60-62 – at direktiv 79/7 ikke pålægger medlemsstaterne nogen form for pligt til at tillægge personer, der har varetaget deres børns pasning, fordele i henseende til social sikring, og for det andet, at Rådets direktiv 2010/18/EU af 8. marts 2010 om iværksættelse af den reviderede rammeaftale vedrørende forældreorlov, der er indgået af BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP og EFS, og om ophævelse af direktiv 96/34/EF ikke finder anvendelse i den foreliggende sag. Den forelæggende ret finder endvidere, at der heller ikke er tale om en ændring af en fuldtidskontrakt til en deltidskontrakt, hvorfor Rådets direktiv 97/81/EF af 15. december 1997 om rammeaftalen vedrørende deltidarbejde, der er indgået af Unice, CEEP og EFS, ikke finder anvendelse.

- 10 Ifølge den forelæggende ret blev det i den i forrige præmis anførte dom ikke bedømt, om den relevante spanske lovgivning om social sikring kunne indebære en indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn, idet der ikke var fremsat nogen anbringender herom. Der blev heller ikke foretaget en undersøgelse af den statistiske faktor vedrørende den kønsmæssige hyppighed af anmodninger om nedsættelse af arbejdstiden med henblik på pasning af mindreårige.
- 11 Ifølge de statistiske data, som er stillet til rådighed af Tesorería General de la Seguridad Social (finansforvaltningen for social sikring, herefter »TGSS«), befandt 224 513 personer sig mellem 2020 og 2022 i en varig situation med nedsat arbejdstid som omhandlet i artikel 37, stk. 6, i den konsoliderede tekst til lov om arbejdstagere. Heraf var 22 110 mænd (9,85%), mens 202 403 var kvinder (90,15%). Der opstår ifølge den forelæggende ret det spørgsmål, om en bestemmelse om social sikring, som tilsyneladende er neutral, men som påvirker en højere andel af kvinder negativt, idet det hovedsageligt er kvinder, som gør brug af retten til nedsættelse af arbejdstiden, kan udgøre en indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn.
- 12 Endvidere bemærker den forelæggende ret, at i tilfælde, hvor bidragsgrundlaget for fuld tid (en periode, som på det tidspunkt, hvor arbejdstagerens varige uarbejdsdygtighed blev anerkendt, var de to første år af perioden med nedsat arbejdstid med henblik på pasning af en mindreårig, og som nu, siden ændringen af artikel 237, stk. 3, i den konsoliderede tekst til den almindelige lov om social sikring ved kongeligt lovdekret 2/2023, er tre år) anerkendes som en fiktion, anses omkostningen ved forskellen mellem den pension, der beregnes på et nedsat grundlag, og den pension, der følger af det (fiktive) grundlag på 100% (en omkostning, som bæres af socialsikringsinstitutionen) for at være en lovlig offentlig bidragsydelse og medfører ingen omkostninger for hverken virksomhederne eller sikringsfondene. Dette forhold blev heller ikke undersøgt i Domstolens dom af 16. juli 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462).
- 13 Den forelæggende ret henviser til muligheden for, at denne ydelse ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 79/7 (artikel 3, stk. 2), idet der er tale om en familiedydelse. Den bemærker imidlertid, at selv om der er tale om en familiedydelse, er det afgørende den risiko, som det pågældende direktiv omhandler, altså arbejdsulykken. Ifølge den forelæggende ret er der således tale om en bidragsbaseret offentlig ydelse, som dækker en risiko, der er fastsat i direktiv 79/7. Selv om den tilsyneladende er neutral, idet den gælder alle borgere af begge køn, er det en statistisk realitet, at den hovedsageligt påvirker kvinder negativt: Ydelsen er langt lavere – i den foreliggende sag 50% lavere – for kvinder, som har udøvet retten til nedsættelse af arbejdstiden og opnår pension for varig uarbejdsdygtighed som følge af en arbejdsulykke.
- 14 På denne baggrund er det ifølge den forelæggende ret nødvendigt for afgørelsen af den verserende sag at indgive den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse.